

KLA 311
YUNAN ve ROMA İKONOĞRAFİSİ
POSEİDON

Doç. Dr. Erhan Öztepe

© Sunum içerisinde kullanılan görseller telif hakkına sahip olup yalnızca eğitim amaçlıdır. Başka amaçlarla kullanılamaz

Yunan tanrıları arasında denizi simgeleyen ve denizin mutlak hakimi olan Poseidon isminin kökeni olarak denizlerin efendisi anlamını taşımaktadır. Bunun yanında depremler, kuraklıkla da ilgilidir. Roman tanrıları arasında ise Neptunus ismiyle tanınmaktadır.

Deniz tanrısının kendine ait simgeleri bulunmaktaydı. Bunlar içerisinde en bilineni üç dişli yabası yani trident olarak adlandırılan mızrağıydı. Bazen deniz canlılarıyla kaplı (kerevit, ahtapot, balık vb.) bir kaya da kullanılmıştır. Tanrı bazen chiton ve himation içerisinde bazen de sadece omuzları etrafında gevşekçe bırakılmış bir pelerin taşımaktaydı. Çoğunlukla çıplak betimlemeleri de görülmektedir. Genellikle yabancı kereviz ya da basit bir saç bandı çelengi ile taçlandırılmıştır.

Poseidon'un kutsal hayvanları boğa, at ve yunustu. Deniz tanrısı olarak balıklar ve diğer deniz canlıları ile yakından ilişkiliydi. Arabası bir çift balık at karışımı karışık mitolojik yaratık (hippokampoi) tarafından çekilirdi.

Tanrının kutsal hayvanları ve bitkileri arasında;

1. Hippokamp (yarı at, yarı balık); 2. Yunus; 3. Çam ağacı; 4. Yabani kereviz. bulunmaktadır.

Poseidon betimlemeleri

1. Yazılı kaynaklarda olarak bildirilen Poseidon heykelleri

- a) Tekbaşına yontular
- b) Amphitrite ile grup oluşturan örnekler
- c) Leukothes ve Palaimon ile üçlü grup
- d) Poseidon binici olarak
- e) Amymone ile birlikte
- f) Lysander ile birlikte (MÖ 405 yılında Aigos Potamoi'deki zaferi kazanan)

2. Yazıtlar ya da parçalar halinde korunagelmiş Poseidon betimlemeleri

- a) Poseidon yalnız
- b) Amphitrite ve Poseidon
- c) Poseidon- mermer, bronz büyük ve küçük heykeltıraşlık eserleri olarak

2.c) Poseidon

Tanrı ayakta ve tamamen çıplak olarak betimlenmiştir.

Sol eliyle üç dişli yabaya (trident) dayanmakta sağ eli ile bir phiale veya yunus tutmaktadır.

2.c.Poseidon

Tanrı tamamen çıplak, ayakta betimlenmiştir. Genelde geriye doğru gerilmiş olan vücut hareketiyle üç dişli yabasını fırlatmak üzeredir.

Artemision Poseidon; Tanrının yukarıda betimlenen ikonografisine en güzel örnek Artemision Poseidonu olarak tanınan bronz eserdir. MÖ 460 yıllarına tarihlenen eser Euboea Artemision burnundan bulunmuş olup bugün, Atina Ethnikó Arheologikó Moussío (Atina Ulusal Müzesinde) korunmaktadır. Tanrı sol elini ileriye doğru uzatmakta ve geriye doğru gerdiği sağ eliyle tridenti fırlatmak üzere betimlenmiştir.

Eser ile ilgili görsel için bkz: [http://ancient-greece.org/images/museums/athens-classical/pages/athens-museum-130%20\(1\).html](http://ancient-greece.org/images/museums/athens-classical/pages/athens-museum-130%20(1).html)

2.c. Poseidon

Tanrı sol omuz üzerine kadar çıplak betimlenmiştir.

2.c. Poseidon

Vücut alt bölümünü ve sol omuzunu örtecek tarzda himationa sarılmış Poseidon betimlemeleri.

Bu tiplere dahil edilebilecek iki önemli örnek bulunmaktadır.

Poseidon Melos ve Poseidon Pergamon

Poseidon Melos; Tanrı yarı giyimlidir. Vücudunun alt kısmı himation ile sarılıdır. Sağ tarafında olması muhtemel bir objeye olasılıkla bir tridente yaslanmış vaziyettedir. Başını hareketli bacak yönüne yani kendi sol tarafına doğru çevirmiştir. MÖ 130-120 yılları, Paros mermerinden, Melos adasından bulunmuştur. Amphitrite ile birlikte gün ışığına çıkmıştır. Atina Ulusal Müzesi

Eserin görseli için :

<http://www.maicar.com/GML/000Iconography/Poseidon/slides/6215.html>

Poseidon Pergamon ; Pergamon Zeus altarına ait bir eser olan heykel yarı giyimli Poseidon tiplemesindedir. Himation vücut alt bölümünü sarmaktadır. Kırık olan sağ kolu ile muhtemel bir desteğe-tridente dayanmaktadır. MÖ 170-160 yılları, Prokonnesos mermerinden, Pergamon Müzesi, Berlin.

Eserin görseli için: <http://www.my-favourite-planet.de/english/middle-east/turkey/pergamon/pergamon-photos-02-018.html>

2.c. Poseidon

Tanrı çıplak sağ bacağı ile bir yükseltiye basan Poseidon . Sağ bacak kaya üzerine kaldırılmıştır. Sağ kol diz üzerine dayanmaktadır. Sol tarafta tridente dayanır biçimdedir.

(Lateran Tipli)

Tanrı çıplak sol bacağı ile bir yükseltiye basan Poseidon Sol bacak kaya üzerine kaldırılmıştır. Sol kol diz üzerine dayanmaktadır. Sağ tarafta tridente dayanır biçimdedir. Bu tiplene daha çok Roma örneklerinde karşımıza çıkar.

(Lateran tipinin değiştirilmiş şekli)

3. Poseidon Başları

4. Poseidon Büstleri- Rölyeflerde

5. Poseidon (Sikkeler üzerinde)

- a) Ön yüzde sakallı portre, arka yüzde Poseidon sembolleri (üç dişli yaba vb.)
- b) Poseidon tam heykel olarak
Üç dişli yabayı fırlatırken
At üzerinde ya da atı güderken
Hippokampos (denizatı) üzerinde
Sola dönmüş, ayakta vücut alt bölümünde himation sarılı
Oturur biçimde (arkalıksız sandalye veya kayalık üzerinde oturur. Vücut alt bölümü örtülü üst bölümü çıplak)

Çömelen Poseidon

Lateran tipli Poseidon

Poseidon çıplak ve ayakta.

6. Korint Pinakslarında Poseidon

Yalnız ayakta (uzun chiton + himation)

Çıplak veya kısa chiton ile

Binici Poseidon

Poseidon ve Amphitrite

Poseidon ve Zeus

7. Adak Levhalarında Poseidon

Lakonia Kurşun Adak Levhalarında

Sunu Biçimli Zafer Anathemlerinde

a) Hellenik Symmachie Perslere karşı Plataia zaferi (MÖ 479- lateran Tipli Poseidon

b) Lysander komutasındaki Spartalıların Aigos Potamoi'de Atinalılara karşı zaferi (MÖ 405)

c) Timoleon ve Syracusalıların Segesta yakınlarında Krimisos ırmağında Kartacalılara karşı zaferi (MÖ 341/340)- lateran tipli Poseidon

8. Poseidon Yapı Plastikinde

Gigantomachie

- a) Delphi, Siphnoslular Hazine Binası, Kuzey Frizi (MÖ 525)
- b) Atina Akropolis, Parthenon Doğu Metop No.6 (MÖ 440-438)
- c) Pergamon, Zeus Altarı Kuzey Frizi (MÖ 180 yılları)
- d) Lagina Hekate Tapınağı, batı Frizi (MÖ 1. yy'ın ilk çeyreği)

Tanrılar Toplantısı

- a) Atina Akropolisi Parthenon
- b) Athena Nike Tapınağı, Doğu Frizi (MÖ 420 yılları)
- c) Parthenon Alınlıklarında

9. Poseidon Vazo Ressamlığında

- a) Poseidon Yalnız
- b) Poseidon binici olarak (daima üç dişli yabası ile)
 - * Pegasos ile
 - * Deniz yaratıkları ile (çoğunlukla Hippokampos ile)

Hippokampos. MÖ 6. yy'ın sonuna ait siyah figür teknikli amphora B yüzü, Capua üretimi. Louvre Müzesi, Paris

Kaynak:

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Etruscan_antiquities_in_the_Louvre_Room_19#/media/File:Hippokampos_Louvre_CA1524.jpg

9. Poseidon Vazo Ressamlığında

- c) Hippalektryon ile (ön kısmı at arka kısmı Horoz gövdeli yaratık)
- d) boğa ile
- e) at ile
- f) triton ile

P34.5 Hippalektryon & a hero

Atina Siyah Figür Teknikli
Amphora MÖ 6. yy Louvre
Müzesi F100 Paris

Kaynak: <http://www.summagallicana.it/lessico/h/hippalektryon%20ippogallo.htm>